

Posudek diplomové práce

Diplomantka: Lucie Čermáková

Název práce: Proměny pohledu na postavení ženy v životě rodinném, profesním a společenském v evropském kontextu od druhé poloviny 19. století do konce první poloviny 20. století

Oponentka: JUDr. et Mgr. Vendulka Valentová

Diplomantka Lucie Čermáková se ve své diplomové práci zaměřila na problematiku postavení ženy, a to v období od roku 1848 do roku 1938. Tato diplomová práce se zařadila mezi skupinu diplomových prací, které jsou na Katedře právních dějin věnovány individuálnímu tématu, v tomto případě se jedná o téma, které ještě dosud nebylo v rámci kvalifikačních prací zpracováno.

Autorka svoji pozornost zaměřila na postavení žen v rodinném, profesním i společenském životě, kde pomocí právních předpisů provádí analýzu a srovnání *de iure* s faktickým postavením žen v běžném životě. Velice přínosná pro tuto práci je komparace německé, francouzské, rakousko-uherské a posléze i československé právní úpravy postavení žen ve společnosti.

Na úvod je nutno poznamenat, že autorka se zhostila svého úkolu výborně. Prokázala jak znalosti z historie, právní historie, sociologie, zejména genderové problematiky, politologie a dalších společenskovedních oborů.

Diplomová práce je rozdělena kromě předmluvy, úvodu a závěru do tří zásadních kapitol, ve kterých autorka provádí velice systematický rozbor vždy daného období, území a dané problematiky. Např. kapitola první obsahuje informace o období 1848 do počátku první světové války, kdy zejména vlivem Velké francouzské revoluce dochází ke společenským změnám, které se týkaly samozřejmě také postavení ženy ve společnosti. Pro toto období je charakteristický počátek ženského hnutí, usilovná práce a snažení se o prosazení veškerých práv žen v rovnoprávném postavení s muži.

Revoluční dění ve Francii na přelomu 18. a 19. století poskytlo poprvé v historii ženám příležitost zapojit se do veřejného života. Protestovaly na ulicích proti nedostatku a vysokým cenám, psaly zprávy a články do novin, vyzývaly k ozbrojenému odporu proti nepřítelům revoluce, agitovaly a svou aktivitou přispívaly k formulování občanských práv. Naprostá většina z nich tak činila živelně a neuvědomovala si, že vlastně vstupuje do politiky. Vůbec je nenapadlo prosadit pro sebe stejná práva, jakými začínali disponovat muži. V této velké skupině, občanek bez občanských práv, jak je trefně nazývá velice často v práci citovaná Lynn Abrahamsová, existovaly ženy, které měly zájem o politiku a usilovaly o přiznání rovných občanských práv oběma pohlavím. Rodící se evropská moderní společnost však tento požadavek odmítla jako nepřirozený a nebezpečný. Prosazování rovnosti pohlaví na veřejných shromážděních a barikádách přivedlo nejaktivnější revolucionářky zanedlouho pod gilotinu.

Napoleonské války a po nich následující restaurace odsunuly ženská práva dočasně na okraj pozornosti, neměly sílu však umlčet hlasy volající po zrovnoprávnění žen s muži, v revolucích první poloviny 19. století, v publicistice, na veřejných shromážděních. Důležité bylo, že patřily ženám i mužům, a že dokázaly učinit ze ženské emancipace nedílnou součást evropského demokratizačního procesu.

Konzervativní společnost upírala ženám občanská práva pod různými záminkami, nejčastěji s odkazem na tzv. přirozené rozdíly mezi muži a ženami a z nich plynoucí rozlišné role. Není tedy náhodné, že se důležitou součástí první vlny feminismu stal boj za politická práva žen, především za rovné volební právo. Tento proces probíhal v Evropě s různou intenzitou, někde dříve, jinde s určitým zpožděním a byl do značné míry spjat s rozvojem národních hnutí a formováním moderních národních států. Jednalo se tedy především o právo volební a o rovný přístup ke vzdělání.

Kapitola druhá je věnována období po první světové válce a především zkoumá vliv této války na emancipační boj žen v daných teritoriích a podobně je zaměřena i kapitola třetí, kdy pro čtenáře této opravdu velice poutavé diplomové práce je významný především pohled na postavení ženy v habsburské monarchii, hlavně v českých zemích a posléze i v nově vzniklé Československé republice.

Společenské a právní postavení žen se v dějinách našeho státu značně měnilo. Součástí vývoje právní úpravy týkající se postavení žen na našem území bylo i uvědomělé prosazování rovnoprávnosti žen u nás, jehož začátek spadá do období po roce 1870.

V době nastupujícího kapitalismu se ženy stále více začaly zajímat o možnost účastnit se voleb do parlamentu. Zájem žen o politické dění v habsburské monarchii v první polovině 19. století vzrůstal a po následující desetiletí se v ženských časopisech poměrně často objevovala tematika „ženy a politika“, ženy a volební právo“.

V soukromém právu velký význam pro zvýšení vážnosti postavení žen ve společnosti mělo zejména císařské nařízení z roku 1914, kterým byl doplněn Všeobecný občanský zákoník z r. 1811. Další posun na cestě k právnímu zakotvení úplné a všestranné rovnoprávnosti žen a k vytváření příznivějších právních předpokladů a podmínek pro mateřství žen a výchovu dětí, nastal u nás v souvislosti se vznikem samostatného československého státu. V českých zemích se požadavek rovného volebního práva stal logickým vyústěním boje za rovnoprávný přístup mužů a žen ke vzdělání a na trh práce. Ženy se prosadily do politického života v rámci zásadních společenskopolitických změn, které provázely zánik Rakouska-Uherska a vznik nástupnických států. Složitý a mnohdy zdlouhavý proces k získání možnosti vzdělání a následně i odpovídajícího kvalifikovaného zaměstnání trval desítky let, ale jeho postupným vlivem došlo k tomu, že různé státy světa začaly koncem 19. století ženám povolovat studium na středních, ale i na vysokých školách. Ženská elita, sdružená zejména v liberálních a v sociálně demokraticky orientovaných spolcích považovala zavedení rovného volebního práva, přístupu žen k řešení otázek veřejného života, možnosti vzdělání a adekvátního zaměstnání za samozřejmé. Od té doby již ženy měly široké možnosti studia na vysokých školách a postupně začaly pronikat i do povolání, která byla dosud vyhrazena pouze mužům.

Ve své práci diplomantka dokázala, že umí velice dobře pracovat jak s literaturou, a to domácí i zahraniční provenience, tak i s prameny např. AGBG, Code civil, BGB, o čemž svědčí bohatý poznámkový aparát. K poznámkovému aparátu je třeba podotknout, že je potřeba zkracovat jména u autorů. Práce obsahuje anglické resumé.

Práce je psaná velice přehlednou formou, diplomantka dodržela všechny normou předepsané náležitosti

S ohledem na shora uvedené skutečnosti doporučuji diplomovou práci Lucie Čermákové k obhajobě a navrhuji známku výborně.

Otázka k obhajobě:

1. Počátky ženského hnutí v českých zemích
2. Profesionální postavení žen v období první republiky, zejména v oblasti právnických profesí

V Plzni dne 9. 4. 2012

JUDr. et. Mgr. Vendulka Valentová

